

Minister Obrony Narodowej

BMON-WSiW.0503.2045.2024
Warszawa, 28 listopada 2024

Pan dr hab. Marcin WIĄCEK
RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Szanowny Panie Rzeczniku,

w odpowiedzi na pismo (WZF.5601.1.2024.TO) z dnia 31 października 2024 r., dotyczące konieczności odbywania ćwiczeń wojskowych przez żołnierzy pasywnej rezerwy, którym przekonania religijne oraz prezentowany światopogląd nie pozwalają w chwili obecnej na pełnienie czynnej służby wojskowej (*tzw. obdźektorzy*), przedstawiam stanowisko w sprawie.

Podniesienia wymaga, że w świetle art. 85 ust. 1 *Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. z 1997 r. Nr 78, poz. 483, z późn. zm.) obowiązkiem obywatela polskiego jest obrona Ojczyzny*. Natomiast treść ust. 3 wskazuje, iż *obywatel, któremu przekonania religijne lub wyznawane zasady moralne nie pozwalają na odbywanie służby wojskowej, może być obowiązany do służby zastępczej na zasadach określonych w ustawie*.

Przytoczone wyżej regulacje mają swoje odzwierciedlenie w *ustawie z dnia 11 marca 2022 r. o obronie Ojczyzny (Dz. U. z 2024 r. poz. 248, z późn. zm.)*, zwanej dalej „ustawą”, gdzie ustawodawca w art. 3 ust. 1 określił, że obowiązkowi obrony Ojczyzny podlegają obywatele polscy zdolni ze względu na wiek i stan zdrowia do wykonywania tego obowiązku (...), natomiast przedział wiekowy, w jakim obywatele mają ten obowiązek wypełniać został zdefiniowany w art. 5 ust. 1 ustawy (obowiązkowi pełnienia służby wojskowej, w zakresie określonym w niniejszej ustawie, podlegają obywatele polscy, począwszy od dnia, w którym kończą 18 lat życia, do końca roku kalendarzowego, w którym kończą 60 lat życia, a posiadający stopień podoficerski lub oficerski – 63 lat życia). Natomiast art. 4 ust. 2 ustawy zakłada, że spełnienie obowiązku służby wojskowej, obywatel może również zrealizować poprzez odbycie służby zastępczej.

Zatem w świetle przywołanych przepisów należy stwierdzić, że ustawa daje możliwość wywiązania się z obowiązku służby wojskowej także osobom, którym wyznawane przekonania religijne lub prezentowany światopogląd uniemożliwiają odbywanie czynnej służby wojskowej.

Jednocześnie należy mieć na względzie, że możliwość skorzystanie z tej alternatywy zawężona jest w istocie do osób, które nie odbywały służby wojskowej i podlegają kwalifikacji wojskowej - zamiast odbycia obowiązkowej służby wojskowej.

Zasady przeznaczania i pełnienia służby zastępczej reguluje w ustawie jej Dział XIX „Służba zastępcza”, który stanowi, że osoba podlegająca stawieniu się do kwalifikacji wojskowej, a wstępnie przeznaczona do pełnienia służby wojskowej, może złożyć wniosek do szefa wojskowego centrum rekrutacji (WCR) o przeznaczenie do służby zastępczej. Następnie wniosek ten jest przesyłany i rozpatrywany przez komisję wojewódzką do spraw służby zastępczej. W przypadku przeznaczenia i odbycia służby zastępczej, taka osoba w ewidencji

wojskowej figuruje w „Zasobach Nieefektywnych”, to znaczy takich, których nie przeznaczają się do pełnienia służby wojskowej, tylko do wykonywania świadczeń na rzecz obrony, nadania pracowniczego przydziału mobilizacyjnego lub do wykonywania zadań w ramach ochrony ludności.

Powyższe regulacje normują przeznaczanie do pełnienia służby zastępczej i dotyczą osób, które nie pełniły wcześniej jakiegokolwiek rodzaju służby wojskowej. Natomiast jeżeli chodzi o osoby, które pełniły już służbę wojskową i po jej odbyciu zmieniły swój światopogląd, to ustawa nie reguluje tej kwestii. Jednak pomimo nieokreślenia ustawowo powyższego obszaru, zasady prowadzenia ewidencji wojskowej przez terenowe organy administracji wojskowej przewidują możliwość zaklasyfikowania takich osób do „Zasobów Nieefektywnych”, do podgrupy „Zasoby Niedyspozycyjne”. Zasoby żołnierzy rezerwy pasywnej, które zostały sklasyfikowane w tym dziale ewidencji wojskowej nie są wykorzystywane do uzupełniania potrzeb mobilizacyjnych jednostek wojskowych, a co za tym idzie nie otrzymują przydziałów mobilizacyjnych. Czynności takiej dokonuje szef WCR na podstawie dokumentów, przedstawionych przez żołnierza rezerwy pasywnej, które poświadczają jego faktyczną przynależność do związku wyznaniowego, którego wierzenia i światopogląd stoją w sprzeczności wobec odbywania wszelkich form czynnej służby wojskowej. Informacje takie powinny być zgłoszone w ramach spełnienia przez żołnierzy pasywnej rezerwy obowiązku informowania organów prowadzących ewidencję wojskową.

Jednakże, wychodząc naprzeciw oczekiwaniom Pana Rzecznika, w kwestii uregulowania omawianej kwestii w ustawie, należy skonkludować, że resort obrony narodowej dostrzega potrzebę zmiany przepisów w zakresie rozszerzenia katalogu osób uprawnionych do składania wniosków o przeznaczenie do służby zastępczej i przeznaczanie do niej również żołnierzy rezerwy, którym przekonania religijne oraz prezentowany światopogląd nie pozwalają na odbywanie czynnej służby wojskowej, niezależnie od faktu, czy osoby te pełniły już służbę wojskową czy nie. Złożenie wniosku i przeznaczenie do służby zastępczej oznaczałoby zarazem wyłączenie z obowiązku pełnienia służby wojskowej. Jednocześnie w zamian rozszerzony zostałby katalog przypadków odbywania służby zastępczej w określonych sytuacjach, to jest w razie ogłoszenia mobilizacji i w czasie wojny.

W związku z powyższym i w nawiązaniu do wystąpienia Pana Rzecznika, zostaną przygotowane w resorcie obrony narodowej stosowne propozycje zmian prawnych w przedmiotowym obszarze.

Z wyrazami szacunku

z up. Paweł Bejda

Sekretarz Stanu

/dokument podpisany kwalifikowanym podpisem elektronicznym/